

Grzegorz Górski

Laudacja na cześć JE prof. Václava Klauza

Václav Klaus urodził się w Pradze 19 czerwca 1941 roku, a więc podczas trwającej II wojny światowej w mieście okupowanym przez Niemcy. Zamieszkiwał w znanej praskiej dzielnicy Vinohrady.

Po zakończeniu wojny rozpoczął naukę, której zwieńczeniem było ukończenie w 1963 roku praskiego Uniwersytetu Ekonomicznego. Przez kolejne lata kontynuował studia ekonomiczne we Włoszech i w Stanach Zjednoczonych. Został przyjęty do Państwowego Instytutu Ekonomicznego funkcjonującego w ramach Czechosłowackiej Akademii Nauk. Tam uzyskał w 1968 roku doktorat z ekonomii. Jednak w konsekwencji Praskiej Wiosny i inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację, w 1970 roku został zmuszony do zakończenia pracy w tej instytucji.

W 1971 roku został zatrudniony w Czechosłowackim Banku Narodowym, w którym pracował 15 lat do 1986 roku. W 1987 roku wrócił do pracy w Czechosłowackiej Akademii Nauk, tym razem w Instytucie Prognoz. W obu tych instytucjach miał możliwość podróżowania m.in. do Polski. Na gruncie naukowym nawiązał współpracę z wieloma polskimi ekonomistami.

W czasie jesiennej aksamitnej rewolucji 1989 roku włączył się w działania opozycyjnego Forum Obywatelskiego. Został doradcą ekonomicznym tego ciała. Kilka tygodni wcześniej przebywał w Warszawie w momencie formowania się rządu T. Mazowieckiego. Zaprzyjaźniony z nim ekonomista Jerzy Osiatyński, został wtedy ministrem do spraw planowania. Już 10 grudnia 1989 roku został ministrem finansów w czechosłowackim rządzie jedności narodowej na czele którego stał Marian Calfa. Funkcję tę piastował do połowy 1992 roku.

W październiku 1990 roku został wybrany liderem Forum Obywatelskiego, które w końcu 1990 roku zostało przekształcone w centroprawicową partię polityczną pod nazwą Obywatelska Partia Demokratyczna (ODS). W czerwcu 1992 roku ODS zdecydowanie wygrał wybory parlamentarne zarówno do parlamentu czeskiego jak i do parlamentu federalnego czechosłowackiego.

Taki wynik wyborów pozwolił bezproblemowo objąć V. Klausovi funkcję premiera Czech. Pozostał na tym stanowisku przez kolejne niemal 6 lat, ponad 2000 dni, co czyni go do dzisiaj rekordzistą w sprawowaniu tego urzędu.

Natomiast na szczeblu federalnym nie doszło do porozumienia koalicyjnego z drugim co do siły ugrupowaniem - słowacką partią HZDS. Letni kryzys polityczny doprowadził wobec narastających tendencji niepodległościowych na Słowacji do podjęcia decyzji o rozwiązaniu federacji czechosłowackiej. Václav Klaus doprowadził do wynegocjowania i podpisania bardzo trudnego porozumienia w dniu 23 lipca 1992 roku. Z dniem 1 stycznia 1993 roku Czechy i Słowacja stały się odrębnymi państwami.

Jako premier Václav Klaus był odpowiedzialny za niezwykle trudny okres transformacji czeskiej gospodarki, ale również wyprowadzenia Czech ze skutków rządów komunistycznych. Trzeba było bowiem przeprowadzić kraj z modelu gospodarki komunistycznej, silnie scentralizowanej i skrajnie upaństwowionej, do modelu gospodarki wolnorynkowej. Václav Klaus wybrał zupełnie inną koncepcję niż tę którą podążano w Polsce. Odnosił wielki sukces bowiem Czechy zdołały zachować zdecydowaną większość swojego bardzo rozwiniętego przemysłu. V. Klaus ustabilizował również czeską gospodarkę która zdołała oprzeć się tak wielkim wahaniom koniunkturalnym jak to miało miejsce w naszym kraju.

Wyrazem sukcesów odnoszonych przez V. Klause było zwycięstwo kierowanej przez niego partii ODS w kolejnych wyborach parlamentarnych w 1996 roku. Pozwoliło to mu kontynuować pracę na stanowisku premiera przez kolejne półtora roku. Jednak pod koniec 1997 roku zarysował się kryzys wokół tzw. prywatyzacji kuponowej. Przeciwno polityce prowadzonej przez V. Klause wystąpił ówczesny prezydent V. Havel. Spowodowało to upadek koalicji kierowanej przez V. Klause, a także próbę rozbicia jego partii ODS. W wyniku przedterminowych wyborów w 1998 roku ODS stała się drugą partią parlamentu, a władzę przejęli socjaldemokraci. V. Klaus przez kolejne cztery lata pozostawał liderem opozycji. Co istotne tylko dzięki rozsądnemu wsparciu i racjonalnej krytyce ODS mniejszościowy rząd M. Zemana przetrwał przez ten okres. Jednak mądra współpraca rządu i opozycji pozwoliła kontynuować pozytywną przebudowę Czech w nowoczesne państwo.

W kolejnych wyborach w 2002 roku CSSD i ODS pozostały największymi partiami, a premierem pozostał socjaldemokrata. Dzięki lepszemu rezultatowi ODS w wyborach do

czeskiego Senatu, na początku 2003 roku Václav Klaus stanął do wyborów na urząd prezydenta Republiki. Wybory na ten urząd w Czechach dokonywane są przez połączone izby parlamentu. 28 lutego 2003 roku w trzeciej turze głosowania V. Klaus uzyskał 142 z 281 głosów i dzięki temu objął urząd prezydenta Republiki Czeskiej.

Podczas pierwszej swojej kadencji przyszło mu przez większą jej długość funkcjonować w ramach koabitacji z rządem firmowanym głównie przez socjaldemokratów. Prezydent Klaus istotnie wpływał na kierunki prowadzonej polityki zwłaszcza gospodarczej i polityki europejskiej w tym czasie. To jemu przyszło wprowadzać Czechy do Unii Europejskiej w 2004 roku i kontrolować proces dostosowywania Czech do warunków unijnych. V. Klaus od początku wskazywał tu na konieczność rozsądnego czerpania z doświadczeń Unii. Już w swoim przemówieniu w parlamencie europejskim 19 lutego 2009 roku, które odbiło się bardzo szerokim echem w całej Europie, zwracał uwagę na deficyt demokracji w instytucjach Unii Europejskiej oraz na niebezpiecznie rosnącą biurokrację w Brukseli. Podkreślał że właśnie ta biurokracja stanowi największe zagrożenie dla dalszego rozwoju Unii. Można powiedzieć, że wykazał V. Klaus wielkie zrozumienie największych zagrożeń dla projektu europejskiego i wyprzedzał w swych ocenach epokę.

Václav Klaus wskazywał również na to, iż Traktat lizboński jak i ekspansja strefy Euro pogłębiają te zagrożenia dla uczciwej integracji europejskiej i że stanowią one zagrożenie dla państw i narodów Unii. Można powiedzieć że jego spostrzeżenia poczynione na kilka lat przed upokorzeniem Grecji oraz obecnymi próbami podporządkowania brukselskiej biurokracji państw Europy Środkowo wschodniej muszą budzić najwyższe uznanie.

W 2008 roku kiedy Václav Klaus stanął do reelekcji, jego partia ODS miała po wyborach w 2007 roku przewagę pozwalającą na zapewnienie jego wyboru. Jednak nadzwyczajna koncentracja opozycji sprawiła, iż ponownie doszło do trzech tur wyborów. W trzecim głosowaniu V. Klaus pokonał swojego rywala jednym głosem i objął urząd Prezydenta na drugą kadencję. Urząd pełnił do 6 marca 2013 roku.

Na szczególną uwagę zasługuje też postawa Prezydenta Klaususa kiedy podczas jego pierwszej kadencji stanął wobec ówczesnego dyktatu forsowanego w ramach Unii Europejskiej przez prezydenta Francji J. Chiraca i kanclerza Niemiec G. Schröedera. To dzięki m.in. jego postawie udało się wtedy stworzyć wspólny blok państw Europy środkowo

– wschodniej, które zdołały przeciwstawić się temu zagrażającemu ich podmiotowości aliansowi.

V. Klaus jako premier Czech, a następnie Prezydent Republiki, współpracował z wieloma polskimi rządami i prezydentami. Wśród tych ostatnich byli to Aleksander Kwaśniewski, Lech Kaczyński i Bronisław Komorowski. Był zawsze rzecznikiem dobrych relacji polsko – czeskich i widział w nich warunek zachowania podmiotowości przez kraje naszego regionu. Właśnie ta podmiotowość naszego regionu, jego polityczna, ekonomiczna i kulturalna tożsamość zawsze pozostawały w centrum jego zainteresowań i podejmowanych działań.

Po zakończeniu urzędowania V. Klaus pozostał czynnym uczestnikiem debaty publicznej. Publikuje bardzo wiele opracowań, zabiera głos w najważniejszych sprawach dotyczących Czech i Europy. Jego poglądy i opinie inspirują bardzo wielu Europejczyków w naszych trudnych czasach. Wiele z tych publikacji ukazało się również w języku polskim stając się wartościowym źródłem inspiracji dla środowisk konserwatywnych.

Václav Klaus jako polityk czeski który przeprowadził ten kraj z komunizmu do normalności, a następnie związał na nowo z europejską wspólnotą. Te dokonania sytuują Go obok T. Masaryka i E. Beneša wśród największych postaci najnowszej historii Czech.

Václav Klaus jako premier i prezydent Czech wniósł wielki wkład w rozwój współpracy i przyjaźni polsko – czeskiej. Dzięki niemu nasz region zachował jak dotąd podmiotowość w ramach Unii Europejskiej.

Nasz Laureat wniósł wyjątkowy wkład w rozwój polityczny, gospodarczy, naukowy i kulturalny naszego regionu. Jesteśmy dumni, że jako Kolegium Jagiellońskie możemy nagrodzić Pana Prezydenta Václava Klause Nagrodą Jagiellońską. Jagiellonowie, którzy także przez pewien czas władali Koroną Czeską, byli władcami budującymi wspólnotę narodów Europy Środkowo – Wschodniej w duchu przyjaźni, współpracy, wzajemnego zrozumienia, szacunku i tolerancji. Takim człowiekiem jest też Václav Klaus. Panie Prezydencie, to wielki zaszczyt, że jest Pan dzisiaj wśród nas. To zaszczyt, że możemy znaleźć się wśród najwybitniejszych instytucji na świecie, które doceniają Pański wkład w rozwój Europy.